

Landsberg na to odpovídá, že jeho kritika mytologismu nechtěla popřít význam a právo na existenci mýtů vůbec, ale jen zabránit, aby mytologická libovůle s konečnou platností a tyransky nahradila hledání pravdy. „Idea pravdy jistě není totéž, co její racionalistické a idealistické interpretace, a hledání pravdy není totéž co věda.“ „Víte, že filosofie sama „?“ je pro mne něco docela jiného než věda, i když je to láska k ‚pravdě‘.“ „Nedejme si namluvit, že by vedle mytologismu už nebylo nic než čistá matematika: je tu ještě celistvý život osoby – a hledání pravdy je jednou z jeho hlavních forem.“ Je zásadní rozdíl mezi mýty, které „předcházejí filosofii, vědu, zjevené (sic!) náboženství“, a mezi „moderními politickými mýty“. „Současným mýtům nevytýkám tolik, že jsou to mýty, jako to, že jsou to mýty vyrobené a nepravé, produkty cynicky vědomého pragmatického mytologismu, které využívají neosobního mechanismu propagandy.“ „Povaha mýtu se radikálně změní, jakmile ví, že je mýtem.“ „V původním mýtu je obsažena i jakási forma vědění a vědy a docela jistě hledání pravdy, kdežto moderní mytologismus, dědic relativistické beznaděje, popírá vůbec smysl takového hledání. Teprve zde může vzniknout protiklad, o němž jedná můj článek. Teprve zde může vzniknout mýtus, jehož účelem je nahradit ideu pravdy.“ „Řešení politických a společenských problémů naší doby, jaká hledáme, nemohou být vědecká ve scientistickém smyslu, ani mytologická ve smyslu mytologismu.“

Ačkoliv tato diskuse proběhla před více než půl stoletím, nezdá se, že by dnes byla otázka nových mytologismů obecně vyjasněnější. Zejména však zůstávají velké difference v samotném chápání bytostné povahy mýtu. To je jistě důvod k tomu, abychom se problémem mýtů a mytičnosti, ale také religiozity právě v době recidív začali znovu a důkladněji zabývat. Nesmíme tento úkol ponechávat jen v ruce religionistů, zejména proto, že jejich filosofická připravenost bývá minimální. Ale nejen filosofové, nýbrž také a snad především bohoslovci by měli jako stimulans a přímo výzvu chápat postmodernistický důraz na rétoriku a narativitu, která dnes stejně jako v minulosti znamená otvírání dveří, které opravdové a k základům jdoucí myšlení vždycky chtělo udržovat pod kontrolou. Krize dnešního myšlení evropské provenience nespočívá po mém soudu v „hluboké a všeobecné krizi ideje pravdy“ resp. v „zapomenutí ideje pravdy vůbec“, jak o tom hovoří Landsberg, ale ve fundamentálním filosofickém omylu starých Řeků, kteří redukovali skutečné na jsoucí (a míněno tím bylo pouze předmětně jsoucí, což zase souviselo s řeckým vynálezem pojmů a se specifickou řeckou formou pojmovosti). Tento omyl se sice ukázal být po staletí neobyčejně produktivní, ale teprve dnes se ukazuje nebezpečnost a někdy přímo zhoubnost jeho efektivnosti. Sám Landsberg bohužel (navzdory své téměř perfektní analýze moderních mytologizmů) zůstává v této „epochální“ (totiž celou epochu půl třetího tisíce let trvajícím) myšlenkové pasti nadále chycen, jestliže jeho rada směřuje k tomu, abychom žili „co nejbliž jsoucnům od sebe odlišným“ (srozumitelnější, ale i jazykově korektnější je ‚od nás odlišným‘) a abychom tak „překračovali sami sebe“ tím, že budeme „od sebe odhlížet“. To bylo ideálem objektivismu, který je dnes rozvrácen a nadále nedržitelný a který musí být nadále posuzován jako muzejní exponát historiků filosofii, stejně jako každý subjektivismus. Přesto však platí to, čím svou kritiku zahajuje Jean Lacroix, totiž že Landsbergova

studie „zve k usilovnému přemýšlení“. Snad je dobré upozornit na tiskovou chybu, přehlédnutou korektorem. Na str. 64 je vedle Williama Jamese uveden jako pragmatista „Persey“, zatímco ve skutečnosti jde o C.S.Peirce. – A k celé knížce je třeba dodat, že rozhodující zásluhu o ni má pořadatel J.Němec a překladatel J.Sokol; L.Hejdánek přispěl jen tužkou psaným prvním, nehotovým překladem „Zkušenosti smrti“ (120-166), jehož dokončení mu bylo znemožněno ruzyňskou vazbou. Protože se zdálo, že knížka bude moci ještě vyjít, ujal se Jan Sokol již tehdy revize a poslední redakce jeho dílu překladu.

L v H

(Praha, 910817-5.)